

Zondag 8 januari 2017 - Openbaring van de Heer (C)

In het evangelie volgens Mattheüs staat te lezen dat wijzen uit het oosten Jezus bezochten en hem geschenken brachten. Hoeveel wijzen dit waren, wordt niet gezegd. In het evangelie staat ook niet vermeld hoe ze heetten. De vrome fantasie heeft van de wijzen koningen gemaakt, 3 in getal, genaamd Caspar, Balthasar en Melchior in de kleuren: zwart, wit en geel. Het verhaal kreeg dus diverse toevoegingen en allerlei symboliek. Maar de eigenlijke bedoeling van Mattheüs, de evangelist, lijkt daarmee wat onder te sneeuwen, net als veel andere zaken rond Kerstmis.

Mattheüs schrijft zijn evangelie ca. 40 jaar na Jezus' dood. Toen was er onder de eerste christenen veel onenigheid over de vraag of niet-Joden die Christen wilden worden, eerst volgens Joodse voorschriften moesten leven, bijv. rond besnijdenis. Met zijn verhaal over de wijzen uit het Oosten wil Mattheüs nog eens duidelijk maken dat de volgelingen van Jezus juist allerlei grenzen moeten doorbreken en dat Jezus' boodschap bestemd is voor iedereen, van elke kleur en taal. En hij doet er nog een schepje bovenop: koning Herodes, de Schriftgeleerden en de mensen van zijn eigen volk zoeken Jezus juist niet, maar de vreemdelingen doen dat wel. Ze knielen en betuigen hem hun hulde.

Die wijzen zaten niet vast aan eigen macht of status, zoals Herodes. Zij waren niet vastgeroest in starre tradities, zoals de Schriftgeleerden. Zij hadden de moed om op weg te gaan, weg te trekken uit eigen land en cultuur, met alleen een ster om achteraan te gaan. Een visioen, een visie.

Over de hoofden van zijn tijdgenoten heeft Mattheüs ook ons iets te zeggen:

Ook in onze tijd komen er vele mensen uit het Oosten of uit zo verre land naar de stal Europa. Zou hun komst ook een boodschap kunnen inhouden voor ons hier in dit rijkere deel van de wereld? Zouden wij van hun veel kunnen leren, zoals gastvrijheid of spontaneïteit? Durven we nieuwe ideeën die buiten de grenzen van eigen kerk en cultuur toelaten? Of blijven we – in het spoor van Herodes – liever angstvallig zitten waar we zitten met het gevaar te verstarren of verschraken? Natuurlijk is niet alles wat van buiten komt goed en natuurlijk is iets nieuws niet altijd beter omdat het nieuw en modern is. Maar als we niet open om ons heen kijken en ons hart en onze ogen/oren sluiten voor wat er buiten onze grenzen zich aanbiedt, lijken we op Herodes die bang wordt voor een nieuwe koning en alleen maar aan eigen rust en veiligheid denkt.

Een open blik, zoekers-zijn, dat kenmerkt die wijzen. Zij gingen op weg, op zoek naar een bijzonder kind (zoals dat in de boeken beschreven was). En ze namen dure geschenken mee, omdat dat past bij een koningskind. Maar dan zien ze iets heel anders: een klein kind in een stal. En in de ontmoeting met dit kind breekt God door en komt aan het licht. Door dit kind wordt de aandacht gevestigd op de zachte krachten in mensen, op de taal van het hart. Ze ervaren God, Liefde, Geluk in dit kind in de kribbe.

Herodes staat voor het materiële, voor de harde krachten in mensen. Voor eigen belang en eigen gewin. Hij bouwt als het ware een muur om zichzelf heen en laat anderen slechts toe als die in zijn kraam passen of hem voordeel opleveren.

Als wij ons inkapselen en daarmee anderen buitensluiten (omdat we bang zijn dat anderen onze huizen inpikken, onze banen, onze welvaart en wat al meer), dan lijken we op Herodes. Wie samen met de drie koningen durft op te breken en op zoek te gaan naar het ware welzijn, het echte geluk, die begint op één van die wijzen te lijken. Want het echte geluk is voor iedereen, zegt Mattheüs, en is te vinden bij dat kleine kind waarvoor al die groten door de knieën gingen.

Daarmee ben ik bij het tweede punt uit het verhaal: de magiërs kwamen in de stal en knielden bij het kind neer.

Knielen voor een koning, dat is al eeuwenoud. Door alle tijden werd het machtsverschil tussen koningen en andere heersers enerzijds en 'het gewone volk' (ook wel onderdanen genoemd) getoond doordat de 'gewone mensen' op hun knieën gingen voor hun koning, hun machthebber. Knielen in deze setting, knielen voor iemand die machtiger is dan jij, komt voort uit angst (de ander heeft macht over jou en kan jou maken of breken) of uit eigenbelang (omdat je iets gedaan wilt krijgen). De drie wijzen knielden echter voor Jezus, het kind in de kribbe. Knielen voor een kind is heel wat anders: knielen voor een kind is hetzelfde als eerbied hebben voor alles wat kwetsbaar is en weerloos, voor het machteloze, de onschuld. Daarin zijn de wijzen ons dus voorgegaan: dat het ware licht te vinden is als je op weg gaat, als je durft geloven in een visioen van vrede. In hun spoor mogen ook wij zoekers zijn, op zoek naar echt geluk, naar echte liefde. En als we het dan gevonden hebben: bij een kind in de stal, bij een vluchteling uit het AZC, bij een zieke, bij Jan met de pet, dan kunnen we ervaren dat Gods Liefde universeel is, voor alle mensen. Want in Christus heeft God zich willen openbaren als een God van alle mensen, vriend of vreemdeling, asielzoeker of autochtoon. Immers mensen zijn we allemaal.

Amen.